

Hur ska den framtida visionen för Europas energireglermyndigheter se ut?

Detta bidrag till det pågående visionsarbetet är skrivet med elkonsumenterna i fokus, och med övertygelsen att på en avreglerad marknad behövs starka konsumenter/konsumentrepresentanter med en god förståelse om elmarknadens uppbyggnad och funktion. Den informationsasymmetri som idag råder, bl.a. på den Nordiska elmarknaden, minskar konsumenternas möjlighet att göra aktiva och medvetna val. I vårt bidrag diskuteras främst ur ett elmarknadsperspektiv, även om frågorna i många fall kan överföras till andra energimarknader.

Grundförutsättningen för att skapa ett långsiktigt förtroende för elmarknaden är att informationen kring elmarknadens olika delar öppnas upp för kunden. All information bör kvalitetssäkras av en aktör som kunden känner förtroende för. Vi anser att denna funktion är central och absolut nödvändig på en marknad som inrymmer sådan komplexitet, och där den elproducerande sidan har ett sådant informationsövertag jämfört konsumentensidan. Viktig här är att beakta att en majoritet av Europas konsumenter inte är medlemmar i olika konsumentorganisationer.

A. Rimliga priser

Som konsument är det viktigt att priserna är baserat på de kostnader som producenterna har, och att producenterna inte, som nu, tillåts att ta ut övervinster på bekostnad av konsumenternas behov av denna basala nyttighet.

Det är orimligt att rådande system med utsläppsrätter på elmarknaden får fortsätta, då detta system snarare skapar incitament för att använda fossila bränslen än avsikten att minska användandet av dessa bränslen. Om handel med utsläppsrätter ska få finnas kvar måste det tas ut direkt på elbolagens vinster och inte som idag direkt föras ner på kunderna.

B. Tillförlitlighet

I den framtida visionen för tillförlitlighet bör man fundera om dagens svenska modell för elnätsföretagens rätt till ersättning ger rätt incitament för investeringar i elnätet för ett långsiktigt. Vidare bör inte kostnader för nätförluster kunna föras över till kunderna oreglerat, utan här borde elnätsföretagen jämföras med varandra.

C. Enkelhet

Enkelhet får inte leda till enformighet. Efter avregleringen av den svenska elmarknaden försvann de differentierade elpriserna relativt fort på den privata sidan. Den svenska elmarknaden har under de senaste åren dominerats av olika typer av fastprisavtal, där även de rörliga elprisavtalen ligger långt ifrån de variationer som förekommer på elmarknaden. Kanske kan marginalprissättningen vara en orsak till denna utveckling?

Idag ser vi dock trender både inom elnätsidan med nya effektbaserade tariffer och på elhandelssidans elprisavtal med starkare koppling till Nordpool. För att erbjuda en produkt med rörligt timpris kräver dock att elnätsföretagen investerat i elmätarna med möjlighet till timavräkning

vilket inte alltid är fallet. Det bör noteras att det är i regel mindre företag som leder denna utveckling.

Med dagens regelverk finns här en risk att innovativa elhandelsföretag och tredjeparsleverantörer här kan begränsas av det faktum att många elnätsföretag inte tillhandahåller avräkning på timnivå (eller mer detaljerat). Exempelvis om de största elnätsföretagen inte erbjuder denna möjlighet stängs en majoritet av elmarknadens konsumenter ute från dessa avtal/lösningar vilket i sådant fall ger en kraftig inskränkning i elmarknadens funktion.

D. Kundskydd och stärkt konsumentmakt

Energimätning är en nyckel för medvetna val, energieffektivitet och egenproducerad el/värme hos konsumenterna. Mycket av den forskning som idag gjorts tyder på att förbättrad kunskap om den egna energiförbrukningen leder till ett mer energieffektivt beteende. Det viktiga här är inte att konsumenterna ska förbruka mindre, utan att konsumenterna baserat på bra energiinformation själva avgör vilken nivå som är rimlig (ekonomiskt, miljömässigt, etc).

Att göra mätvärden tillgängliga för elkunderna är, som tidigare nämnts, mycket viktigt. Här bör befintligt regelverk kompletteras med tider som kunderna maximalt ska behöva vänta på att få tillgång till sina mätvärden. Ur ett konsumentintegritetsperspektiv bör även en god regel vara att konsumenten ska ha rätt att ta del av all den information som ansvarig elmarknadsaktör mäter och använder (ex. kWh, V, A, kW, etc.). Tillgången till mätvärden bör kunna automatiseras för att ge konsumenten möjlighet att anlita tredjeparsaktörer för olika energitjänster. Kostnaden för tillgång till konsumentens egna mätvärden ska ingå i elnätsavgiften.

Med vänlig hälsning

Fredrik Wallin
Vallgatan 9
72220 Västerås
E-post: fredrik.wallin@mdh.se

Daniel Torstensson
Thulegatan 7 B
633 58, Eskilstuna
E-post: daniel.torstensson@mdh.se

Kort om Wallin och Torstensson

Fredrik Wallin (Tekn. dr) och Daniel Torstensson (Tekn. lic) arbetar idag vid Akademin för hållbar samhälls- och teknikutveckling vid Mälardalens högskola. Inom forskningsprofilen Framtidens Energi är de bl.a. verksamma inom forskningsprojektet "Ökad konsumentmakt på den nordiska elmarknaden" som finansieras av Energimyndigheten. Projektet omfattar storskaliga utskick (5000 – 7000 enkäter) till konsumenter samt en ny undersökningsmetodik, Energilajv (*eng. Energy Intervention Scenarios*), för att undersöka viljan och förutsättningar för kundflexibilitet (*eng. demand-response*) samt mikroproduktion. Studien omfattar konsumenter (privat och företag), intresseorganisation och andra beslutsfattare på elmarknaden.